

Nader onderzoek Weusthag, Hengelo

Definitief

Opdrachtgever:

Gemeente Hengelo,
Hazenweg 121
Postbus 18
7550 AA Hengelo

Opdrachtnemer:

Eelerwoude
Mossendamsdwarsweg 3
7472 DB GOOR
Postbus 53, 7470 AB GOOR
T (0547) 26 35 15
F (0547) 26 37 77
E info@eelerwoude.nl
I www.eelerwoude.nl

Project nr. 5980.1

<i>Opgesteld door</i>	<i>Gecontroleerd</i>	<i>Datum</i>
Vincent de Lenne	Diliana Welink	22-10-2012

INHOUDSOPGAVE

1. INLEIDING	2
2. GEBIEDSKARAKTERISTIEK.....	3
2.1 Huidige situatie	3
2.2 Ruimtelijke ontwikkeling	3
3. NATUURWETGEVING	4
3.1 Flora en faunawet beschermt flora- en fauna.....	4
3.2 Natura 2000-gebieden, Natuurbeschermingswet 1998.....	4
3.3 Ecologische Hoofdstructuur.....	5
4. METHODE.....	6
4.1 Bureauonderzoek.....	6
4.2 Terreinonderzoek.....	6
5. BESCHERMDE SOORTEN	7
5.1 Flora	7
5.2 Vogels.....	7
5.3 Zoogdieren.....	8
6. CONCLUSIE EN AANBEVELINGEN.....	9
6.1 Natura 2000-gebieden en EHS.....	9
6.2 Beschermde soorten	9
6.3 Broedvogels vragen om aandacht bij uitvoering.....	9
6.4 Eindconclusie.....	10

LITERATUURLIJST

BIJLAGE 1 DE FLORA EN FAUNAWET

BIJLAGE 2 VERSPREIDINGSKAART BREDE WESPENORCHIS

1. INLEIDING

Op 20 augustus 2012 is door Eelerwoude een verkennend onderzoek in het kader van de Flora- en faunawet uitgevoerd voor de geplande asbestsanering van het park Weusthag te Hengelo. Zie figuur 1 voor de ligging van het gebied en de gebiedsbegrenzing. Uit de bevindingen van dit verkennende onderzoek blijkt dat bij de voorgenomen ontwikkeling negatieve effecten kunnen optreden op de zwaar beschermde steenuil, waterspitsmuis en ijsvogel. Ook bleek een groeiplaats van brede wespenorchis (tabel 1) aanwezig. Om te komen tot een juiste effectenbepaling voor deze soorten is nader onderzoek naar deze soorten uitgevoerd.

Doel van het onderzoek is om een beeld te krijgen van de aanwezige beschermde soorten, om aan de hand hiervan uitspraken te doen over (mogelijke) effecten van de voorgenomen plannen en de eventueel noodzakelijke vervolgstappen.

In dit rapport worden de resultaten van het nader onderzoek gepresenteerd en getoetst aan de Flora- en faunawet.

Figuur 1: Projectlocatie en begrenzing

2. GEBIEDSKARAKTERISTIEK

2.1 Huidige situatie

In een deel van het park Weusthag te Hengelo is asbest in de bodem aangetroffen. Dit asbest zal worden afgedekt met geodoek en schone grond. In de huidige situatie bestaat het plangebied uit een paardenweitje dat in het verleden werd begraast door ezels. De noordkant van het plangebied wordt begrensd door de bebouwde kom van Hengelo (Slangenbeek). Aan de zuid en westkant van het plangebied bevinden zich enkele grote plassen (Kleigaten van Rientjes.) Aan de oostkant van het plangebied bevindt zich een populierenbosje.

Onderstaande foto's geven een impressie van het plangebied en de directe omgeving.

Afbeelding 1: paardenweide binnen het plangebied.

Afbeelding 2: populierenbosje aan de oostkant van het projectgebied.

Afbeelding 3: plassen rond de projectlocatie

Afbeelding 4: brede wespenorchis langs de ruigere randen langs de plassen.

2.2 Ruimtelijke ontwikkeling

In het plangebied is asbest in de bodem aangetroffen. De voorgenomen ruimtelijke ontwikkeling omvat het saneren van deze locatie. Het asbest zal worden afgedekt met geodoek en schone grond. De opgaande begroeiing langs de randen van het projectgebied blijft gehandhaafd.

3. NATUURWETGEVING

De natuurwet- en regelgeving kent twee sporen, namelijk een gebiedsgericht (Natuurbeschermingswet 1998, EHS-beleid) en een soortgericht spoor (Flora- en faunawet). Met de Flora- en faunawet en de Natuurbeschermingswet 1998 zijn de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn in de nationale wetgeving geïmplementeerd.

3.1 Flora en faunawet beschermt flora- en fauna

De Flora- en faunawet richt zich op de bescherming van soorten. De Flora- en faunawet gaat uit van het 'nee, tenzij'-principe. Bepaalde handelingen, waaronder ruimtelijke ingrepen, waarbij beschermde soorten in het geding zijn, zijn slechts bij uitzondering en onder voorwaarden mogelijk. Centraal hierbij staat de zorgplicht. De zorgplicht houdt in dat iedereen 'voldoende zorg' in acht moet nemen voor alle in het wild voorkomende planten en dieren en hun leefomgeving.

Onder bepaalde voorwaarden is een algemene vrijstelling van de ontheffingsplicht van de Flora- en faunawet van toepassing. Welke voorwaarden verbonden zijn aan de vrijstelling hangt af van de dier- of plantensoorten die voorkomen in het plangebied. Hiertoe worden verschillende beschermingsregimes onderscheiden.

- Soorten van tabel 1 – algemene soorten – lichtste beschermingsregime
- Soorten van tabel 2 – overige soorten – middelste beschermingsregime
- Soorten van tabel 3 – genoemd in bijlage IV van de Habitatrichtlijn en in bijlage 1 van de AMvB – zwaarste beschermingsregime

Vogels nemen in de Flora- en faunawet een bijzondere positie in. Vogels worden tijdens het broedseizoen beschermd door de Flora- en faunawet. Voor het aantasten van broedende vogels geldt een zware toets vergelijkbaar met tabel 3-soorten. Daarnaast zijn voortplantings-

of vaste rust- of verblijfplaatsen van een aantal vogelsoorten jaarrond beschermd (mits niet definitief verlaten). Het betreft nesten van boomvalk, buizerd, gierzwaluw, grote gele kwikstaart, huismus, havik, kerkuil, oehoe, ooievaar, ransuil, roek, slechtvalk, sperwer, steenuil, wespandief en zwarte wouw.

Voor tabel 1-soorten geldt voor ruimtelijke ontwikkeling een vrijstelling van de ontheffingsplicht en daarom is geen ontheffing nodig. Deze soorten zijn bij dit onderzoek buiten beschouwing gelaten. Zie bijlage 1 voor een uitgebreide beschrijving en toelichting op de Flora- en faunawet.

De Flora- en faunawet is overal en altijd van toepassing bij ontwikkelingen. In hoofdstuk 5 wordt verder ingegaan op de aanwezigheid van beschermde soorten.

3.2 Natura 2000-gebieden, Natuurbeschermingswet 1998

Natura 2000 is een samenhangend netwerk van natuurgebieden in Europa. Natura 2000 bestaat uit gebieden die zijn aangewezen in het kader van de Europese Vogelrichtlijn (79/409/EEG) en gebieden die zijn aangemeld op grond van de Europese Habitatrichtlijn (92/43/EEG). Deze gebieden worden in Nederland op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 beschermd.

Er liggen geen Natura-2000 gebieden in de directe omgeving van het plangebied. Door de aard en kleinschaligheid van de ontwikkeling worden negatieve effecten op Natura 2000-gebieden uitgesloten.

3.3 Ecologische Hoofdstructuur

De projectlocatie ligt op een afstand van ongeveer 2,5 kilometer van de EHS. Gezien de aard en omvang van het voornemen worden geen negatieve effecten verwacht of aantasting van de wezenlijke waarden en kenmerken van de EHS. Een toetsing aan de EHS wordt daarom niet noodzakelijk geacht.

4. METHODE

De aanwezige natuurwaarden zijn in beeld gebracht op basis van een verkenning van bestaande inventarisatiegegevens en een verkennend veldbezoek.

4.1 Bureauonderzoek

De volgende bronnen zijn in het kader van dit onderzoek gebruikt:

- Landelijke en provinciale verspreidingsinformatie met betrekking tot planten, dagvlinders, amfibieën, reptielen, vogels en zoogdieren, met name uit verspreidingsatlassen. Uit de landelijke verspreidingsinformatie uit atlassen, die deels gedateerd is, moet blijken of nabij de locaties in het verleden strikt beschermde soorten zijn aangetroffen. Exacte locaties of datering van de waarnemingen zijn daarbij veelal niet bekend. Deze gegevens hebben vaak betrekking op atlasblokken (5x5 kilometer). De soortgegevens hebben daarom veelal betrekking op de regio en niet specifiek op het plangebied.
- De website www.waarneming.nl en www.telmee.nl zijn ook geraadpleegd. Een groot aantal amateurs kunnen op deze websites hun natuurwaarnemingen kwijt. De site wordt gecontroleerd door een validatiecommissie. Soortwaarnemingen via deze bron zijn redelijk betrouwbaar, maar kunnen moeilijk geverifieerd worden. Wel kan het een beeld geven van mogelijke soorten in de regio. Waarnemingen zijn, in tegenstelling tot verspreidingsatlassen, vaak tot op de exacte locatie te herleiden.

4.2 Terreinonderzoek

Het veldbezoek heeft plaatsgevonden op 9 oktober 2012. Tevens is aanvullend een avondbezoek afgelegd om steenuil te tapen. Daarbij wordt een baltsroep afgespeeld, om een reactie uit te lokken. Steenuilen roepen (en reageren) gedurende het hele jaar met een piek in het voorjaar (maart-april). Het veldbezoek is door V. de Lenne, ecologisch adviseur bij Eelerwoude uitgevoerd, onder gunstige weersomstandigheden (onbewolkt en weinig wind).

5. BESCHERMDE SOORTEN

5.1 Flora

Voorkomen en functie

In het zuidelijk deel van het plangebied komen ongeveer 10 tot 15 exemplaren brede wespenorchis (tabel 1 soort). In bijlage 2 is een kaart opgenomen waarin de aangetroffen exemplaren zijn ingetekend.

Overige beschermde plantensoorten worden op basis van de aangetroffen biotopen niet verwacht, aangezien geschikte groeiplaatsen ontbreken.

Effecten en ontheffing

In het huidige plan wordt de groeiplaats van brede wespenorchis vernietigd. Het betreft een licht beschermde soort die is vrijgesteld van de ontheffingsplicht bij ruimtelijke ingrepen.

Vanwege hun waarde adviseren wij desondanks om de groeiplaatsbuiten de sanering te laten. Indien dit niet mogelijk wordt geadviseerd deze exemplaren te verplaatsen naar de groeiplaats aan de zuidwestkant van het plangebied (zie bijlage 2).

Nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing is voor beschermde flora niet noodzakelijk.

5.2 Vogels

Voorkomen en functie

Steenuil

Langs de rand van het projectgebied is in 2006 steenuil waargenomen (BRO, 2006). Tijdens het veldbezoek op 9 oktober 2012 en de aanvullende avondronde (waar met behulp van geluid getaped is) zijn geen waarnemingen gedaan van steenuil. Het aangrenzende erf aan de westkant van het plangebied kon tijdens het veldwerk niet geïnspecteerd worden door de afwezigheid van de bewoners. Echter vanaf de

buitenkant leek dit erf weinig geschikt voor een (vaste) verblijfplaats van steenuil. Gezien deze bevindingen is het niet waarschijnlijk dat steenuil (nog) aanwezig is in het plangebied.

Ijsvogel

Ijsvogel komt voor rond de grote plassen ten zuiden van het projectgebied. Tijdens het veldbezoek is een foeragerend exemplaar waargenomen. De Twentse vogelwerkgroep bevestigt het voorkomen van ijsvogel op de locatie. Er zijn echter geen waarnemingen van broedgevallen op de locatie. Langs de waterkant zijn geen steile wanden aanwezig die broedmogelijkheden voor ijsvogel bieden. Wel ligt aan de zuidwestkant van het plangebied een boomkruit. Van ijsvogels is bekend dat ze soms holten maken in boomkruiten, deze boomkruit bevatte echter geen holten.

Effecten en ontheffing

Steenuil

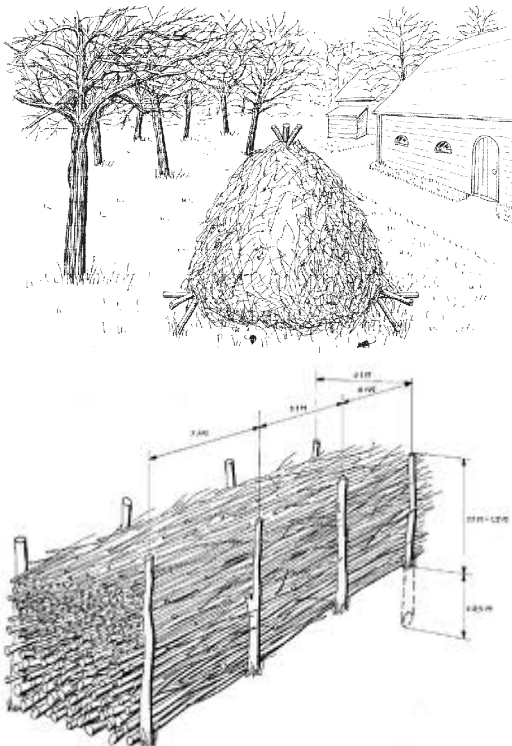
Door de voorgenomen ontwikkeling gaat geen vaste rust- en verblijfplaats verloren van steenuil. Steenuil broedt niet binnen het plangebied. Tijdens het nader onderzoek is het voorkomen van steenuil binnen het plangebied niet bevestigd. Aangezien steenuil in het verleden wel voorkwam op de locatie worden hieronder een aantal voorstellen gedaan waardoor steenuil de locatie in de toekomst (na de sanering) mogelijk weer gaat gebruiken.

Advies

Voorgesteld wordt om in een van de oudere bomen rond het projectgebied een nestkast voor steenuil op te hangen. De zomereik aan de zuidwest kant van het plangebied is hier een mooi plek voor. Hierover kan contact opgenomen met de lokale vogelwerkgroep.

Tevens wordt voorgesteld het voedselaanbod voor steenuil te vergroten, dit kan door een aangepast beheer. Het in extensief beheer nemen van perceelsranden, slootranden en bermen is gunstig voor muizen en insecten. Door sommige stukken niet jaarlijks te maaien

blijven er beschutte plekken voor muizen, vlin-
ders en kevers over. Tevens kunnen kunstma-
tige muizenhaarden worden gecreëerd door het
plaatsen van zogenaamde muizenruiters. Een
muizenruiter bestaat uit een aantal schuin ge-
plaatste takken waarbij op circa 30 cm hoogte
een rooster wordt gemaakt met daaronder stro,
graan en andere zaden. Verder kunnen takken-
rillen of takkenhopen worden aangelegd. Deze
vormen goede leefgebieden voor potentiële
prooidieren van de Steenuil.

Afbeelding 5 en 6: voorbeeld muizenruiter en
takkenril

Door deze extra maatregelen vestigt steenuil
zich mogelijk weer in het projectgebied.

Ijsvogel

Langs de zuidkant zijn geen broedmogelijkhe-
den voor ijsvogel aangetroffen. Wel foerageert
ijsvogel ten zuiden van het projectgebied. Tijn-
dens de werkzaamheden vindt tijdelijk lichte
verstoring plaats, na de werkzaamheden is de
locatie echter weer geschikt als foerageerge-
bied. Van negatieve effecten die vragen om
mitigerende of compenserende maatregelen is
geen sprake. Omdat de boomkruit mogelijkhe-
den biedt als broedgelegenheid, adviseren wij
om deze boomkruit te laten liggen.

5.3 Zoogdieren

Waterspitsmuis

Voorkomen en functie

Langs de randen aan de zuidkant van het pro-
jectgebied is zeer marginaal biotoop voor wa-
terspitsmuis aanwezig.

Effecten en ontheffing

Waterspitsmuis komt voor in waterrijke bioto-
pen met een rijke oevervegetatie en structuur-
rijke, zacht glooiende oevers. Gezien het
marginaal aanwezige biotoop en het ontbre-
ken van waarnemingen uit de directe omge-
ving van het plangebied (dichtstbijzijnde be-
kende populatie is Kristalbad (Eelerwoude,
2004)), is het niet waarschijnlijk dat water-
spitsmuis hier voorkomt. Van negatieve effec-
ten die vragen om mitigerende of compense-
rende maatregelen is geen sprake.

6. CONCLUSIE EN AANBEVELINGEN

6.1 Natura 2000-gebieden en EHS

In de directe omgeving van het plangebied zijn geen Natura 2000-gebieden aanwezig. Vanwege de aard van het voornemen, en de kleinschaligheid worden negatieve effecten op Natura 2000-gebieden uitgesloten.

De projectlocatie ligt op een afstand van ongeveer 2,5 kilometer van de EHS. Gezien de lokale aard en de geringe omvang van het voornemen worden geen negatieve effecten verwacht of aantasting van de wezenlijke waarden en kenmerken van de EHS. Een toetsing aan de EHS wordt daarom niet noodzakelijk geacht.

6.2 Beschermde soorten

Op basis van het nader onderzoek kan worden geconcludeerd dat geen zwaardere beschermde soorten in het plangebied aanwezig zijn. Wel heeft het gebied potentie als leefgebied voor steenuil en ijsvogel. Dit zijn soorten die relatief weinig voorkomen in Nederland. Daarom adviseren wij voor deze soorten en voor brede wespenorchis specifieke maatregelen te treffen.

Steenuil

Door de voorgenomen ontwikkeling gaat geen vaste rust- en verblijfplaats verloren van steenuil.

Advies

Aangezien steenuil in het verleden wel voorkwam op de locatie worden een aantal voorstellen gedaan waardoor steenuil de locatie in de toekomst (na de sanering) mogelijk weer gaat gebruiken:

- Ophangen van een nestkast in de directe omgeving van het plangebied (hiervoor kan contact worden opgenomen met de lokale vogelwerkgroep).
- Het in extensief beheer nemen van perceelsranden, slootranden en bermen.

- Het creëren van kunstmatige muizenhaarden en het plaatsen van zogenaamde muizenruiters.

Ijsvogel

Langs de zuidkant zijn geen broedmogelijkheden voor ijsvogel aangetroffen. Wel foerageert ijsvogel ten zuiden van het projectgebied. Tijdens de werkzaamheden vindt tijdelijk lichte verstoring plaats, na de werkzaamheden is de locatie echter weer geschikt als foerageergebied. Van negatieve effecten die vragen om mitigerende of compenserende maatregelen is geen sprake.

Waterspitsmuis

Gezien het marginaal aanwezige biotoop en het ontbreken van waarnemingen uit de directe omgeving van het plangebied (dichtstbijzijnde bekende populatie is Kristalbad (Eelerwoude, 2004)) is het niet waarschijnlijk dat waterspitsmuis hier voorkomt. Van negatieve effecten die vragen om mitigerende of compenserende maatregelen is geen sprake.

Brede wespenorchis

In het zuidelijk deel van het plangebied komen ongeveer 10 tot 15 exemplaren brede wespenorchis voor. Voorgesteld wordt om dit deel buiten de sanering te laten. Indien dit niet mogelijk wordt geadviseerd deze exemplaren te verplaatsen naar de groeiplaats aan de zuidwestkant van het plangebied (zie bijlage 2).

6.3 Broedvogels vragen om aandacht bij uitvoering

Voor alle beschermde, inheemse (ook de algemeen voorkomende) vogelsoorten geldt vanuit de Flora- en faunawet een verbod op handelingen die nesten of eieren beschadigen of verstoren. Ook handelingen die een vaste rust- of verblijfplaats van beschermde vogels verstoren zijn niet toegestaan. In de praktijk betekent dit dat versturende werkzaamheden

alleen buiten het broedseizoen¹ uitgevoerd mogen worden.

6.4 Eindconclusie

De voorgenomen werkzaamheden kunnen doorgang vinden in het kader van de Flora- en faunawet.

¹ In het kader van de Flora- en faunawet wordt voor het broedseizoen geen standaardperiode gehanteerd. Van belang is of een broedgeval verstoord wordt, ongeacht de datum. Globaal gaat het echter om de periode van 15 maart tot 15 juli.

LITERATUURLIJST

Bode, A.D., Douma M., A.D Zoon, 2011. *De zoogdieren van Overijssel. Leefwijze en verspreiding in de periode 1970 t/m 2010*. Uitgeverij Progiel, Bedum

Broekhuizen, S., D. Klees, G. Muskens, 2010. *De steenmarter*. KNNV Uitgeverij, Zeist.

BRO, 2006, Gemeente Hengelo, Natuuronderzoek in 7 gebieden in het buitengebied van de gemeente Hengelo.

Creemers, R.C.M. & J.J.C.W. van Delft (RAVON) (Redactie), 2009. *De amfibieën en reptielen van Nederland. Nederlandse fauna 9*. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, European Invertebrate Survey –Nederland, Leiden.

Eelerwoude, 2009, *Verkennend Flora- en faunaonderzoek Kristalbad*

Eelerwoude, 2012, *Notitie Flora- en faunawet Weusthag, Hengelo*

Koninklijke Vermande, 1999-2007, *Planten en dieren, Flora- en faunawet, band 1, 2, 3 en 4*, SDU Uitgeverij, Den Haag.

Limpens, H. K, Mosterd & W. Bongers, 1997. *Atlas van de Nederlandse vleermuizen, onderzoek naar verspreiding en ecologie*. KNNV Uitgeverij, Utrecht.

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, 2004, *501 Algemene Maatregel van Bestuur in verband met wijziging van artikel 75 van de Flora- en faunawet en enkele andere wijzigingen*, Staatsblad van het Koninkrijk der Nederlanden.

www.waarneming.nl

www.telmee.nl

www.zoogdiervereniging.nl

www.rijksoverheid.nl

www.overijssel.nl

BIJLAGE 1 DE FLORA EN FAUNAWET

Inleiding

Per 1 april 2002 is de Flora- en faunawet in werking getreden. In deze wet, gepubliceerd op 14 juli 1998 in het Staatsblad 402, is de soortbescherming geregeld van in Nederland inheemse in het wild voorkomende dier- en plantensoorten. De wet sluit aan op de Europese natuurregeling (Natura 2000). De wet is in plaats gekomen voor de Jachtwet, de Vogelwet 1936, de soortenparagraaf uit de Natuurbeschermingswet, de Wet bedreigde uitheemse dier- en plantensoorten en de soortbeschermingscomponent uit de Europese Habitatrichtlijn en de Europese Vogelrichtlijn. Deze Europese soortenbescherming heeft met de Flora- en faunawet dus een Nederlandse vertaling gekregen.

Zorgplicht

De Flora- en faunawet gaat over de bescherming van ongeveer 500 planten- en diersoorten, van de 36.000 soorten die in Nederland voorkomen. Het uitgangspunt van de wet is dat geen schade mag worden gedaan, tenzij dit uitdrukkelijk is toegestaan (het 'nee, tenzij-principe'). Centraal staat hierbij de zorgplicht, wat inhoudt dat iedereen 'voldoende zorg' in acht moet nemen voor alle in het wild voorkomende dieren en planten en hun leefomgeving. De wet erkent hierbij de intrinsieke waarde van de in het wild voorkomende dier- en plantensoorten. Alle soorten hebben een eigen rol in het ecosysteem en dragen bij aan de biodiversiteit. Dat betekent dat voor de wet alle dieren en planten van onvervangbare waarde zijn en dat daar dus zorgvuldig mee omgegaan moet worden. Het gevolg is onder andere, dat iedereen die redelijkerwijs weet of kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor beschermde dier- of plantensoorten worden veroorzaakt, verplicht is dergelijk handelen achterwege te laten, dan wel naar redelijkheid alle maatregelen te nemen om die gevolgen te voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken.

Beschermde soorten

Via de Flora- en faunawet worden de volgende planten- en diersoorten beschermd:

- ruim 100 inheemse plantensoorten die van nature in Nederland in het wild voorkomen;
- alle soorten vogels die van nature op het grondgebied van de lidstaten van de EU in het wild voorkomen;
- alle zoogdieren die van nature in Nederland in het wild voorkomen, met uitzondering van bruine rat, zwarte rat en huismuis;
- alle amfibieën en reptielen die van nature in Nederland in het wild voorkomen;
- vissen, en schaal- en schelpdieren voorzover ze niet onder de Visserijwet vallen;
- bepaalde soorten insecten (bijvoorbeeld vlinders, libellen en mieren);

Als beschermde inheemse soort kunnen door middel van algemene maatregel van bestuur worden aangewezen. Het gaat om soorten die van nature in Nederland voorkomen en: die in hun voortbestaan bedreigd of gevaar lopen in hun voortbestaan bedreigd worden; mogelijk in hun voortbestaan bedreigd worden door overmatige benutting en die uit Nederland zijn verdwenen, maar waarvan de kans op terugkeer reëel is.

Verbodsbepalingen

Om de instandhouding van de wettelijk beschermde soorten te waarborgen, moeten negatieve effecten op die instandhouding voorkomen worden. Welke negatieve effecten dat precies zijn, kan niet in een lijst opgesomd worden. Dat is afhankelijk van soort, locatie en aard van de ingreep. Om die bescherming toch enigszins concreet te maken, zijn een aantal voor planten en dieren schadelijke handelingen als verbodsbepalingen in de Flora- en faunawet opgenomen. De belangrijkste artikelen zijn:

- Artikel 8: het is verboden beschermde planten te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei wijze van hun groeiplaats te verwijderen.
- Artikel 9: het is verboden beschermde dieren te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.
- Artikel 10: het is verboden beschermde dieren opzettelijk te verontrusten.

- Artikel 11: het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van beschermde dieren te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.
- Artikel 12: het is verboden eieren van beschermde dieren te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

Ontheffing

Bij werkzaamheden waarbij een schadelijk effect optreedt voor beschermde soorten, is een ontheffing of vrijstelling nodig op de in de wet gestelde verbodsbepalingen (artikel 8 tot en met 18). In artikel 75 van de Flora- en faunawet wordt de mogelijkheid geboden om ontheffing aan te vragen op de verbodsbepalingen. De bevoegdheid om een ontheffing te verlenen in het kader van artikel 75 van de Flora- en faunawet ligt bij de Staatssecretaris van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie. Een aanvraag tot ontheffing kan worden ingediend bij Dienst Regelingen van het Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie.

Bij de ontheffingverlening gelden, afhankelijk van de status van de soort, verschillende voorwaarden waaraan voldoen moet worden. Onderscheid wordt gemaakt in een lichte toets en een uitgebreide toets.

De **lichte toets** geldt voor algemene soorten en overige soorten (categorie 1 en 2; zie vrijstelling). De lichte toets houdt in dat de werkzaamheden het voortbestaan van de soort niet in gevaar mogen brengen (doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding).

De **uitgebreide toets** geldt voor soorten die in bijlage IV van de Habitatrichtlijn zijn opgenomen, voor soorten van bijlage 1 AMvB artikel 75 en voor beschermde vogelsoorten (categorie 3; zie vrijstelling). De uitgebreide toets houdt in dat:

- de werkzaamheden het voortbestaan van de soort niet in gevaar mogen brengen (doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding) en
- er geen alternatief is voor de activiteiten en
- er sprake is van groot maatschappelijk belang (zoals volksgezondheid, openbare veiligheid et cetera) en
- de werkzaamheden zodanig worden uitgevoerd dat er sprake is van zorgvuldig handelen.

Vrijstelling

In het *'Besluit houdende wijziging van een aantal algemene maatregelen van bestuur in verband met wijziging van artikel 75 van de Flora- en faunawet en enkele andere wijzigingen'*, ook wel AMvB artikel 75 genoemd, zijn (onder andere) een aantal wijzigingen rondom ontheffingen en vrijstellingen beschreven. In het kort houdt de wijziging in dat niet altijd meer een ontheffing noodzakelijk is. De vrijstellingsregeling bevat vrijstellingen voor activiteiten die vallen onder:

- bestendig beheer en onderhoud (ook in landbouw en bosbouw),
- bestendig gebruik en
- ruimtelijke ontwikkeling en inrichting.

Welke voorwaarden verbonden zijn aan de vrijstelling hangt af van de dier- of plantensoorten die voorkomen. Hierbij is onderscheid gemaakt in drie categorieën, waarin soorten zijn ingedeeld op basis van zeldzaamheid en kwetsbaarheid.

Tabel 1 – Algemene soorten

Voor deze soorten geldt de lichtste vorm van bescherming. Als de werkzaamheden of activiteiten vallen onder de hierboven beschreven activiteiten, dan geldt een vrijstelling van de verbodsbepalingen van Artikel 8 tot en met 12 van de Flora- en faunawet. Aan deze vrijstelling zijn geen aanvullende eisen gesteld. De aanvraag wordt beoordeeld volgens de lichte toets. Uiteraard geldt wel de algemene zorgplicht.

Tabel 2 – Overige soorten

Deze soorten genieten een zwaardere bescherming. Er geldt alleen een vrijstelling als sprake is van werkzaamheden of activiteiten zoals hierboven beschreven én indien gehandeld wordt volgens een, door de Staatssecretaris van EL&I, goedgekeurde gedragscode. Indien niet gewerkt wordt volgens een gedragscode, kan het aanvragen van een ontheffing noodzakelijk zijn. De aanvraag wordt beoordeeld volgens de lichte toets.

Tabel 3 – Soorten, genoemd in bijlage IV van de Habitatrichtlijn en in bijlage 1 AMvB artikel 75

Deze soorten genieten de zwaarste bescherming. Ook al is sprake van werkzaamheden zoals hierboven beschreven, dan hangt het van de precieze aard van de werkzaamheden af of een vrijstelling met gedragscode geldt, of een ontheffing noodzakelijk is. Voor ruimtelijke ontwikkeling en inrichting geldt altijd dat voor deze soorten een ontheffing moet worden aangevraagd. De aanvraag wordt beoordeeld volgens de uitgebreide toets.

Vogels

Vogelsoorten zijn niet opgenomen in de hierboven genoemde categorieën. Voor verstoring van vogels en vogel-nesten wordt geen ontheffing verleend voor ruimtelijke inrichting of ontwikkeling en niet voor dwingende redenen van openbaar belang. Voor vogels geldt dat u alleen ontheffing kunt krijgen op grond van een wettelijk belang uit de Vogelrichtlijn. Dat zijn: bescherming van flora en fauna, veiligheid van het luchtverkeer, volksgezondheid of openbare veiligheid. Buiten het broedseizoen mogen de nestplaatsen, zonder ontheffing, worden verstoord.

Daarbij geldt geen standaardperiode voor het broedseizoen. Van belang is of een broedgeval verstoord wordt, ongeacht de datum. De meeste vogels broeden tussen medio maart en medio juli. Van een (beperkt) aantal vogels is de nestplaats jaarrond beschermd. Op de volgende categorieën gelden de verbodsbepalingen van artikel 11 van de Flora- en faunawet het gehele seizoen:

- 1 Nesten die binnen en buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats.
- 2 Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop.
- 3 Nesten van vogels die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing.
- 4 Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen.

Nesten die niet het hele jaar door zijn beschermd in de 'Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten' worden de volgende soorten aangegeven als categorie 5. Deze zijn buiten het broedseizoen niet beschermd. Categorie 5-soorten zijn wel jaarrond beschermd als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen.

- 5 Nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen.

Mitigatie

Negatieve effecten en daarmee een ontheffingsaanvraag kunnen worden voorkomen door vooraf gaand aan het project mitigerende (= verzachtende) maatregelen op te stellen en uit te voeren. Het gaat dan om het behoud van de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats van de soort.

Bijlage 2 brede wespenorchis

